

Budgetunderlag för åren 2021–2023

Sammanfattning av äskanden för perioden

Filminstitutet äskar att såväl stödanslag som verksamhetsanslag från år 2021 räknas upp årligen.

Verksamhet och stöd

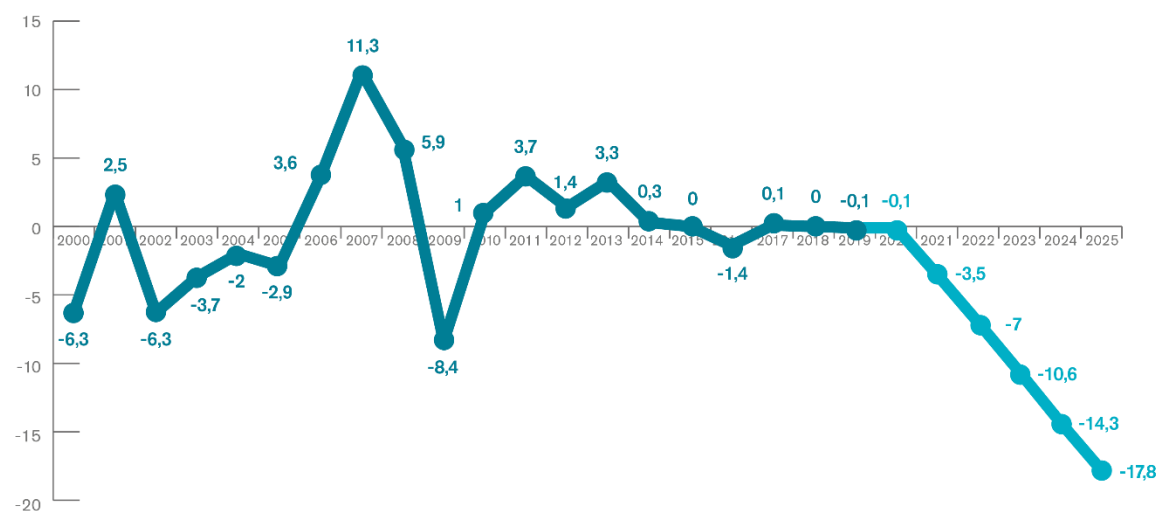
(beloppen anges i Mkr)

	2021	2022	2023
Uppräkning av verksamhetsanslaget	12,314 ¹	3,329 ²	3,412 ³
Uppräkning av stödanslaget	8,596 ⁴	8,768 ⁵	8,943 ⁶
Summa:	20,910	12,097	12,355

Filminstitutets nuläge:

Verksamhetsanslag	120,9 miljoner kronor
Stödanslag	429,8 miljoner kronor
Antal helårstjänster	127 stycken
Senaste budgetuppräknings verksamhetsanslaget	2006
Senaste budgetuppräknings stödanslaget	2013

Prognos 2021–2025

Vid samma nivå på anslag som 2020, samma uppdrag och därmed en organisation av samma storlek, så kommer resultatet att bli negativt redan 2021 och fortsätta snabbt nedåt. Kurvan är baserad på att personalkostnader ökar med 2,5 procent per år och övriga driftkostnader med 1,5–2 procent.

¹ Summan inbegriper 9,1 mkr som kompensation för långvarig urholkning av anslaget räknat på 2,5 procents uppräknings för vart och ett av åren 2018–2020 samt 2,5 procent uppräknings av anslaget för 2021.

² Summan motsvarar 2,5 procents uppräknings av anslaget.

³ Summan motsvarar 2,5 procents uppräknings av anslaget.

⁴ Summan motsvarar 2 procents uppräknings av anslaget.

⁵ Summan motsvarar 2 procents uppräknings av anslaget.

⁶ Summan motsvarar 2 procents uppräknings av anslaget.

Neddragning av personal, verksamhet och stöd

Om vi fortsätter bedriva verksamheten utan uppräkningsfår det irreparabla konsekvenser. Effektiviseringar har skett successivt under 14 år med ökade uppdrag och ökat behov av professionalisering främst mot bakgrund av övergången till statligt finansierad verksamhet. Inga utrymmen finns för ytterligare effektiviseringar inom ramen för befintlig verksamhet. Därför kommer delar av verksamheten att behöva upphöra.

Vid utebliven uppräknings av verksamhetsanslaget blir konsekvensen årliga neddragningar om minst fem (5) miljoner kronor, motsvarande sex (6) helårsanställningar.

Vi kommer successivt begränsa utförandet av vår verksamhet genom att ta bort delar snarare än att gå fram med osthyvel. Det är mycket svårt då all verksamhet bygger på ett sammanhållet arbete där en neddragning ger dominoeffekter, med allvarliga konsekvenser. Men skulle vi fortsätta att utföra samma arbete med personalnedskärningar för att nå budgeten gör vi bedömningen att det skulle kunna få till följd att vi återigen skulle få en arbetsmiljö såsom den Statskontoret har identifierat att vi redan nu ligger i riskzonen för.

Stöden för ny film, för biograferna, för festivalerna och för all annan spridning urholkas. Inte något av dessa stöd har fått uppräknings sedan 2013⁷. Mottagarna av stöden som är produktionsbolag, distributörer, biografer, festivaler med flera har alla motsvarande ökade kostnader för löner och övriga kostnader. Som jämförelse kan nämnas Kulturrådets stödanslag inom ramen för Kultursamverkansmodellen som följer uppräknings då deras mottagare (regionerna, som i sin tur ger stöd till kulturutövning) också har ökade kostnader.

Nya uppdrag utan finansiering

Sedan 2006 har Filminstitutet utan särskild kompensation fått en rad nya uppdrag som medfört nya tjänster, totalt rör det sig om omkring 15 nya tjänster.

2006 – Allt utom stöd under Filmavtalet klassades som myndighetsutövning, 4 nya tjänster

Förändring för att följa förvaltningsrättsliga regler vad gäller allmänna handlingar, offentlig upphandling, registratur, ärendehantering osv.

2006–2013 – Nya stöd som innebar framtagande av riktlinjer, ökande administration och hantering av stöden, exempelvis automatstöd, stöd till dramaserier och konvergerad media, 2 nya tjänster.

2017 – Helstatlig filmpolitik, 7,5 nya tjänster

Hela stödverksamheten införde förvaltningsrutiner vilket innebar nya administrativa verktyg och en utökning av personal för att hantera den ökade administrativa bördan. Biografstatistiken behöver tas in manuellt men samtidigt får verksamheten **minskat anslag 2019 med 1,2 mkr**. Dessutom infördes krav på sakkunniga råd.

⁷ Mellan åren 2016–2019 fördelades stöd enligt regeringens särskilda satsning för spridning och visning i hela landet, men någon uppräknings av ordinarie stöd har inte skett.

2010–2019 – Särskilda satsningar, exempelvis digitalisering av biograferna, medelstilleddning för spridning och visning i hela landet, tillgängliggörande för personer med funktionsnedsättning. **2 nya tjänster**

2010–2019 – Särskilda uppdrag, exempelvis utreda förutsättningarna för produktionsincitament och bevarandet av det analoga filmarvet.

Nya finansierade men ej uppräknade uppdrag

2013 Digitalisering och tillgängliggörande av det svenska filmarvet.

2018 Främja tillgången till film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken

Konsekvenser vid utebliven uppräknings från 2021

Film är en central kulturyttring som speglar och utforskar såväl nu- som dåtid och framtid. Genom öppna samtal och debatt stärks individens bildning och delaktighet i det offentliga samtalet. I dessa samtal kan olika åsikter och perspektiv mötas. På så vis bidrar filmen till att stärka yttrandefriheten, något som blivit alltmer angeläget i den ökande polarisering vi kunnat se i vårt samhälle de senaste åren. Som enda aktör har vi uppdrag för alla filmens områden och den samlade kunskap det ger har stor betydelse för hur varje separat uppdrag kan genomföras. Utan ett forskningsbibliotek skulle vi inte ha någon filmhistorisk expertis. Utan filmhistorisk expertis skulle prioriteringar och utförande inom digitaliseringen av filmarkivet inte kunna göras. Utan digitala kopior skulle den filmhistoriska delen av filmkunnigheten inte kunna förmedlas. Utan filmkunnighet skulle filmpedagogik, skapande skola, skolbio och MIK-arbetet inte vara korrekt eller komplett. Utan skapande skola och kulturskolan skulle talangutvecklingen i regionerna få stora utmaningar. Utan talangutveckling får vi ingen förnyelse av filmkonsten. Utan filmkonst når vi inte hög kvalitet på nyskapad film. Har inte den nyskapade filmen tillräckligt hög kvalitet kommer den aldrig nå fram till publiken, varken på bio eller på en skärm, varken i Sverige eller internationellt.

Den interna organisationen har över tid anpassats och utvecklats för ett ändamålsenligt och effektivt arbete. Den viktiga och framåtsyftande externa dialogen har förbättrats avsevärt vilket skapar goda förutsättningar för relevant utveckling av Filminstitutets arbete med att stärka och tillgängliggöra den svenska filmen. Konsekvenserna av en ekonomi utan årlig kompensation för löneuppräknings är en början till nedmontering av Filminstitutets decennier långa arbete med film i Sverige och svensk film i världen.

Tar vi bort en del i helheten av verksamheterna på Filminstitutet så påverkar det allt arbete. Och den kompetens som en gång har tagits bort är svår, dyr och ibland omöjlig att bygga upp igen.

Behov

Sammantaget gör vi bedömningen att Filminstitutet behöver en årlig uppräknings både för verksamhetsanslaget och stödanslaget. Efter att ha effektiviserat vår verksamhet i 14 år så går det inte mer utan att det får konsekvenser för utförandet av uppdragen. Vi noterar att det finns andra institutioner som får sina uppdrag från regeringen och inte är myndigheter, såsom Riksteatern, som får årlig uppräknings.

Förutom ökade kostnader för löner och andra utgifter har även många av de internationella avgifterna ökat, till exempel för Nordisk Film & TV Fond, avgifter som enligt regleringsbrevet tas från verksamhetsanslaget. Även om inte alla avgifter har ökat så har den svaga kronkursen fått till följd att kostnaderna för avgifterna som helhet kraftigt ökat. För kommande år har det från Europarådets sida meddelats att avgiften till Eurimages kommer att höjas kraftigt.

Även stödanslaget behöver årlig uppräknings. Stöden går till filmbranschens olika aktörer och där ser vi hur medlen räcker allt mindre i takt med att mottagarnas kostnader ökar. Om stödanslaget inte räknas upp riskerar det medföra antingen att färre filmer får stöd eller att filmerna får lägre stöd. Bristen på uppräknings urholkar därmed både stöden och verksamheten. Det är därför både en viktig princip och en faktisk nödvändighet att låta Filminstitutet få uppräknings som andra statligt finansierade aktörer får, exempelvis Kulturrådet och Riksteatern. Om det görs i form av en årlig uppräknings i procent eller om det kopplas till pris- och löneuppräknings låter vi vara osagt. Det viktiga är att verksamheten och stöden får en årlig uppräknings så att vi kan fortsätta utföra regeringens uppdrag att främja filmen.

För att vi ska få en chans att kompensera den långvariga urholkningen ser vi också att verksamheten är i stort behov av en tillfällig anslagsökning. Som framgår av tabellen i början av budgetunderlaget jämfört med vår beräkning att vi skulle behöva förstärkning om minst fem miljoner kronor per år, räcker inte en årlig uppräknings om 2,5 procent. En initial kraftig kompensation som första insats är därmed en nödvändighet för att åtminstone till en del komma till rätta med de svårigheter som den långvariga urholkningen har medfört.

Bakgrund – Filminstitutets roll

Film är den kulturyttring som vid sidan av musik och litteratur når ut bredast i samhället. Det är numera genom rörlig bild vi förmedlar våra berättelser, i allt från delade amatörvideor på internet, till dokumentären *Hasse & Tage - en kärlekshistoria* eller spelfilmen *Min pappa Marianne*.

Enligt statistik från Kungliga Biblioteket har antalet nedladdningar eller strömmade tittningar från databaser med film, tv och interaktiva kurser ökat på biblioteken med drygt 400 procent mellan 2017–2018. Enligt Internetstiftelsens senaste rapport om svenskarnas beteende ser 30 procent av samtliga svenskar på Youtube dagligen och 20 procent dagligen på Netflix. Bland ungdomar upp till 26 år befinner sig närmare 100 procent på Youtube dagligen, och 50 procent på Netflix.

De kommande generationerna ser film varje dag någonstans. Att de ska kunna ha svensk film som komplement till allt utländskt innehåll borde vara en självklarhet. Skolgång i Sverige skiljer sig från high school i USA, att vara yrkesarbetande kvinna är en självklarhet i Sverige, men inte i Frankrike och Tyskland. Men även i Sverige skiljer sig vardagen åt väsentligt. Att bo i innerstaden eller i en förort, att bo i storstad eller på landsbygden, att vara överklass, arbetarklass eller arbetslös. Vilken verklighet, vilka

drömmar och erfarenheter kan vi förstå och spegla oss i? Hur kan filmkonsten förse oss med olika slags bilder och livsberättelser? Hur kan vi glädjas åt filmhistoriska mästerverk och förbisedda arkivfilmer? Vilka biografkulturer och visningssammanhang kan ytterligare stärka den svenska filmens spridning och tillgänglighet?

Filmberättelser speglar på olika sätt vår samtid och kan göra oss uppmärksamma på hur vi ser oss själva och varandra. Över tid blir dessutom varje film ett slags dokument över sitt sociala och mediehistoriska sammanhang. Filmen bidrar till nya insikter och delade erfarenheter, vilket berikar det öppna demokratiska samtalet. Både som konst och publik underhållning kan filmen ge inkännande berättelser som överraskar och förundrar bortom det vi redan trodde oss veta.

Dagens uppdrag – ett sammanhållet uppdrag

Svenska Filminstitutet är den enda nationella organisation som har det samlade ansvaret för film. Vi har ett unikt sammanhållet uppdrag som hjälper oss att bygga, bevara och tillgängliggöra både film och kunskap om film. Där det inom konst, museer, teater, opera, orkester, dans, populärmusik och egentligen all annan kulturyttring finns ett antal aktörer på nationell, regional och lokal nivå som fyller på så finns det inom filmen egentligen bara en aktör; Filminstitutet. De andra aktörer som finns överlappar med mindre delar, Kulturrådet vad gäller filmfrämjande och talangutveckling samt Konstnärsnämndens med konstnärstöd.

För filmens område gäller uppdraget att stödja skapande av ny film, arkivering, vård och tillgängliggörande av filmhistorien. Utöver det omfattar uppdraget främjandeverksamhet för spridning och visning samt kunskap, tillgång till film och skapande för barn och unga där Filminstitutet verkar tillsammans med regionala offentliga aktörer.

För stödgivning till ny svensk värdefull film finns alltså bara en nationell aktör, Filminstitutet, vilket gör vår roll både extra ansvarsfull men också extra utsatt. Vid sidan av Kulturrådet finns ett antal andra stödgivande offentliga finansiärer på alla kulturområden utom för filmen.

Filminstitutets roll är att säkra utveckling och produktion av värdefull svensk film genom att ge stöd. Stödet ställer inget krav på ägarandel i filmen och är inte en investering utan just ett stöd. Den typen av mjuka pengar är avgörande för producenternas egen självständighet gentemot alla övriga finansiärer. Utan pengar från Filminstitutet är det mycket svårt att finansiera en film fullt ut, även för de mest kommersiella projekten.

De övriga aktörer som har en avgörande finansieringsförmåga för filmen är i praktiken bara två stycken; den regionala filmfonden Film i Väst och Sveriges Television. Båda dessa kräver ägarandel för sin investering och har därmed en annan funktion att fylla för filmens finansiering. De ska säkra sina uppdrag att ha en komplett tablå eller att skapa arbetstillfällen och vinst till en region. Filminstitutets roll är att säkra att det skapas filmkonst för alla, oavsett vinstintresse.

Att Filminstitutet har en fungerande verksamhet är därmed av stor vikt för alla filmens frågor.

Filminstitutet är en stiftelse med myndighetsuppdrag, men till skillnad från andra liknande kulturstiftelser, såsom museer, teatrar och orkestrar, finns ingen verksamhet som bygger på besökssiffror och biljettförsäljning. Filminstitutets uppdrag är dels ett främjandeuppdrag och dels ett myndighetsutövningsuppdrag genom stödgivningen.

Under filmavtalets tid kunde medlen öka tack vare biografavgifterna, men sedan 2017 har vi bara uppdrag från staten och är därmed helt beroende av att staten tar ansvaret för hela finansieringen.

Historik - övergången från filmavtal till helstatlig filmpolitik

Stiftelsen Svenska Filminstitutet skapades 1963 som en reaktion på tv:s inträde i vardagsrummet och därmed ett kraftigt sjunkande biogående. Biobiljettförsäljning var då liksom nu den enda fungerande affärsmodellen för produktionsbolagen, men biograferna fyllde och fyller alltjämt även funktionen som en social samlingsplats i hela Sverige. Vi har idag fortfarande cirka 430 biografer i hela landet, biografer som utanför storstäderna är helt beroende av offentligt stöd för att kunna hålla öppet och visa ett varierat utbud.

I slutet av femtiotalet började tv sändas, först bara i en kanal, och biogåendet minskade radikalt. 1963 sågs drygt fem filmer per person och år på biograf, vilket var en halvering från bara ett antal år tidigare. Detta fick stora konsekvenser för produktionsbolagens lönsamhet och möjligheten att göra ny film. För att rädda produktionen av film infördes 1963 en finansiering där filmbranschen tog delar av ansvaret. Detta skedde i och med införandet av biografavgiften på 10 procent som gick direkt från filmbranschen till Filminstitutet för finansiering av ny film, och för stöd till biograferna i hela landet. Filminstitutet fick uppdraget att säkerställa idén som redan då var att alla i hela Sverige skulle få tillgång till svensk film med hög kvalitet.

Stiftelseformen medgav en total frihet från vanliga förvaltningsrättsliga regler. Det fanns ingen offentlighetsprincip att förhålla sig till och bara en viss statlig kontroll genom styrelsetillsättning. Verksamheten höll utan tvekan till vissa delar hög kvalitet, men ingen del av verksamheten levde upp till de krav man redan då ställde på myndighetsutövande. Dessa krav har ökat radikalt med tiden för hela det offentliga Sverige, och för Filminstitutet har det sedan 2006 och framåt betytt ett helt nytt arbetssätt med stora krav på nya rutiner.

Sedan 2006 har Filminstitutet genomgått stora organisatoriska förändringar med anledning av den ökande andelen offentliga uppdrag. Sedan 2017 är uppdraget helstatligt och organisationens arbete har förändrats till de avsevärt högre administrativa krav som detta medför.

Hittills har allt förändringsarbete 2006–2019 skett genom effektivisering av verksamheten utan ökade anslag. Nu har dock gränsen nåtts. För att kunna leva upp till

den förvaltningsprincip som gäller alla offentliga myndighetsutövare har de fasta kostnaderna vuxit. De årliga lönejusteringarna samt andra ökade fasta kostnader medför därmed behov av nedskärningar i verksamheten. Trots stiftelseformen istället för myndighetsformen fungerar Filminstitutet i praktiken som en myndighet, men resursmässigt likställs vi inte. Utan årlig uppräknings kan vi inte fortsätta uppfylla alla uppdragen.

Politisk bakgrund

Finansieringen av Filminstitutet skedde alltså genom en avgift på biobiljettsintäkterna och så småningom i kombination med en matchning från statsbudgeten. Uppdraget till Filminstitutet sköttes initialt helt genom en förhandling mellan regering och bransch. Över årtiondena har uppdragen från regering och riksdag utökats till hela filmens område. Under filmavtalets tid tillkom nya stöd, för den senare perioden till exempel automatstödet, stöd till dramaserier och konvergerad media. Därtill har regeringen vid ett antal tillfällen gjort särskilda satsningar, till exempel för att digitalisera det svenska filmarvet, för att digitalisera biograferna samt för att stärka mindre biografer i glesbygden och på mindre orter. Filminstitutet har också fått nya uppdrag rörande bland annat jämställdhet, de nationella minoritetsspråken och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och på regeringens uppdrag utrett till exempel förutsättningarna för produktionsincitament och bevarandet av det analoga filmarvet.

De finansiella fördelarna med filmavtalet visade sig vara att biogåendet över tid var stabilt och att biljettpiserna höjdes avsevärt. Därmed fick också Filminstitutet en gradvis ökning till filmstödet. En annan fördel var också att det statliga stödet för svensk film påverkades varje gång filmavtalet skulle omförhandlas. För att i viss mån följa de ökade biobiljettsintäkterna kan man säga att regeringarna över åren tvingades tillföra ytterligare medel från statsbudgeten för att kunna bibehålla filmavtalet. Även i förhandlingarna inför 2013 års filmavtal tillskötts nya medel.

Nackdelarna med filmavtalet var dels att sammansättningen av parterna efter hand blev alltmer obsolet, ju mer publiken såg film på andra plattformar än på bio desto svårare blev det att aktörerna för de andra plattformarna inte var med i finansieringen av och förhandlingen om svensk film. Dessutom stod filmen utanför hela det kulturpolitiska område som riksdagen tog ställning till, vilket inte minst blev tydligt i samband med 2013 års filmavtal. I takt med att filmens betydelse som konst- och kulturform har ökat - sedan digitaliseringen har ökningen dessutom varit lavinartad - var det inte rimligt att filmområdet inte skulle vara av lika stor angelägenhetsgrad för riksdagens ledamöter som för Sveriges befolkning i övrigt.

Under filmavtalets tid upplever vi att filmen politiskt marginaliserades. Genom den delvis privata finansieringen togs inget helhetsgrepp kring filmen som kulturform. Förutom en viss ökning under åren av filmstöden, har ingen uppräknings skett för Filminstitutets verksamhet. Pengar har tillskjutits i form av tillfälliga särskilda satsningar och en nivåhöjning för att säkra bevarandet och tillgängliggörandet av det svenska filmarvet genom digitalisering. Varje tillfällig nivåhöjning har alltså skett med ett nytt - tillfälligt -

uppdrag, men någon allmän kompensation för ökade löner eller andra kostnader har inte skett sedan 2006.

2013 påbörjades det som skulle bli det sista filmavtalet. Året efter tillsatte den dåvarande regeringen en utredning om svensk films förutsättningar med deltagande från alla delar av branschen. Utredningen visade tydligt att filmavtalet inte klarade av att säkerställa svensk films utveckling efter digitaliseringen, att det krävdes ett nytt grepp. Regeringen sade 2015 upp filmavtalet och presenterade ett förslag till en helstatlig filmpolitik med nya filmpolitiska mål, som antogs av riksdagen 2016. I propositionen togs ett helhetsgrepp om hela filmområdet och den nya filmpolitiken - *Mer film till fler - en sammanhållen filmpolitik* - trädde i kraft den 1 januari 2017.

I och med den helstatligt finansierade filmpolitiken blev filmen en kulturpolitisk angelägenhet till sitt innehåll. Däremot har inget egentligt ansvar ännu tagits för finansieringen av filmområdet genom Filminstitutets verksamhet. Ofta upplever vi att det kulturpolitiska uppdraget blandas ihop med de näringspolitiska behov filmbranschen som kreativ näring har.

Den viktiga skillnaden mellan önskemålet att införa produktionsrabatter kontra anslaget till Filminstitutet är ett tydligt exempel på detta. Produktionsrabatterna som skulle gynna tillväxt för filmbolagen och de kreativa näringarna i hela Sverige är en näringspolitisk fråga. Filminstitutets verksamhet för att främja film i hela Sverige genom skolbio, en levande biograflandsbygd och ett utvecklat filmarv är däremot en kulturpolitisk fråga.

Filminstitutets verksamhet hjälps inte av produktionsrabatter, men filmbranschen och kreativa näringar gör det. Filminstitutets kultur-, demokrati- och jämställdhetsarbete hjälps inte av produktionsrabatter, men det kan få hela Sverige att leva, vilket har en demokratisk, nationell och politisk poäng. Båda behövs, och helheten skulle stärka Sverige både närings- och kulturpolitiskt.

Filminstitutets organisationsutveckling

Under 2000–2010 gick Filminstitutet igenom en period av ekonomisk instabilitet, men under den andra halvan av 00-talet genomfördes en ekonomisk uppstramning för att få en budget i balans. Det lyckades - samtidigt som verksamheten började anpassas för att delar av den skulle följa svenska förvaltningsprinciper. Under hela 2010-talet har arbetet bedrivits för att uppnå en professionell nivå ur offentlig synvinkel.

Resultat 2000–2019 (Mkr)

Notera att 2016 rapporterades ett resultat på -6,4 mkr, där 5 mkr var engångskostnader på grund av omställningen inför helstatlig filmpolitik. Detta har justerats i diagrammet då underskottet belastade det egna kapitalet.

2013 genomförde Statskontoret, på regeringens uppdrag, en analys över hur arbetet på Filminstitutet bedrevs⁸. Den kritik som framfördes riktade sig mot effektiviteten, arbetsmiljön och mot transparensen. De flesta punkterna hade redan identifierats av Filminstitutet och det fanns åtgärdsplaner. 2018 tillsatte regeringen, efter tillkännagivanden i riksdagen, en ny utredning av Statskontoret för att följa upp hur den tidigare rapporten hade tagits om hand samt hur implementeringen av den nya filmpolitiken hade gått. Statskontoret kunde konstatera i sin rapport från 2019 att samtliga punkter i deras rapport var omhändertagna, men de såg fortsatt förbättringsmöjligheter inom arbetsmiljön och transparensen i myndighetsutövningen.⁹

Konsekvenser av den helstatliga filmpolitiken

Mycket av det arbete som gjordes 2011–2015 hade som fokus att professionalisera och effektivisera Filminstitutets arbete. Utan några utökade medel infördes rutiner och system för att säkerställa att verksamheten bedrivs rättssäkert och transparent utifrån de myndighetsuppdrag Filminstitutet har. 80 procent av all stödgivning (cirka 400 miljoner kronor) låg dock kvar utanför den offentliga förvaltningen eftersom den hörde till filmavtalet.

Utän några ytterligare medel har arbetet fortsatt med att under tidsperioden 2016–2019 anpassa ärendehanteringssystem, ekonomisystem och administration, allt för att kunna leva upp till de krav en offentlig förvaltning har. Utöver detta har Filminstitutet såsom all annan offentlig verksamhet fått anpassa sig till en ny digital verklighet. För att klara dessa

⁸ Scener ur ett Filminstitut (2013:8)

⁹ Från Filmavtal till statlig filmpolitik. En analys av verksamheten vid Svenska Filminstitutet (2019:9)

nödvändiga åtaganden har personaltätheten utökats, vilket i sin tur kräver en högre kostnad för arbetsverktyg och annan stödverksamhet.

OH kostnad per person / år

86 079 sek

Total OH-kostnad / år

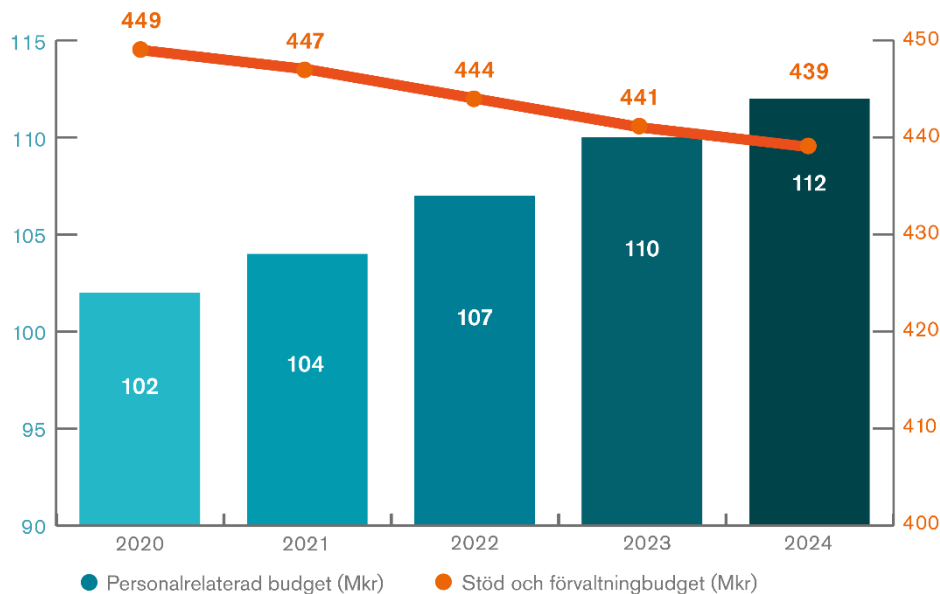
11 mkr

Allt har kunnat ske genom en effektivisering inom ramen för anslagstilldelningen trots att medlen inte kompenserat för ökade lönekostnader eller övriga kostnader.

Konsekvensen har blivit att Filminstitutets totala lönenivå ligger under genomsnittet för jämförbara organisationer och långt under lönenivån för närliggande organisationer. Det skapar en svår personalsituation, såväl för befintlig personal som för rekrytering av framför allt nyckelpersoner på en konkurrensutsatt marknad.

Konsekvenser utan årlig uppräknings

Om Filminstitutet inte får en årlig uppräknings minskar både förvaltningsbudgeten och stödbudgeten med relativt stora steg varje år.

Film som helhet är en del av ett samhällsbygge för alla individer. Människor behöver skola, sjukvård, infrastruktur, försvar - men också sammanhang. Filmen ger sammanhang om vår historia, vår samtid, varandra och oss själva. Ingen av dessa delar av välfärden kan ensamt bygga en tillvaro där vi tillåts vara människor i utveckling, människor med svagheter och sjukdomar men också människor i relation till varandra.

Filmens berättelser och mötesplatser hjälper oss att utforska vad det är att vara människa. Film är ett konstnärligt uttryck men kan också liknas vid ett språk. På samma sätt som man lär sig läsa och skriva behöver man lära sig rörliga bildens språk. Som alla språk behöver man förstå var det kommer ifrån och hur det kan utvecklas.

Genom att bli filmkunnig ges du kulturella, kreativa och kritiska kompetenser om film och den rörliga bilden. Det ger dig verktyg att vara kritisk till de bildberättelser du omges av – oavsett om du själv söker upp dem eller ej. De flesta filmer vill fylla oss med en upplevelse, en känsla eller tanke. Alla de rum och världar vi får del av berikar våra liv och får oss att reflektera. Men allt är inte så oskyldigt och vackert. Förutom att tolka och förstå det visuella och berättandets narrativ behövs mediekritik för att kunna avslöja att bildmanipulation och dramaturgi också kan användas för syften som vi inte önskar i en demokrati. Terrorister använder film och rörlig bild för radikaliserings- och rekryteringspolitisk propaganda använder teknikens möjligheter att få det osannolika att framstå som sannolikt. Som när Obama uttalar rasistiska kommentarer i en film på Youtube. Är det sant eller falskt? Filmkunnighet, är också en del av vårt totalförsvar. Att skapa kompetens om rörlig bild är att skilja äkta från falskt, manipulation från renhet. Det är en nödvändig del av MIK-begreppet (Medie- och Informationskunnighet). Vårt arbete för barn och unga bygger Sveriges kommande generationers medborgare. Vårt bibliotek, som både är ett forsknings- och allmänt bibliotek, är Sveriges största bibliotek för film och nödvändigt för att samla, tillgängliggöra och möjliggöra all den kunskapen.

Filminstitutet är också den enda filmarvsinstitutionen i Sverige och upprätthåller i denna roll resurser och kunskaper om film, både som konststart och som material, som är unika i landet. Nedskärningar av filmarvsverksamheten, vilket innehåller både bevarandet, utvecklandet och tillgängliggörande, kommer innebära ett oundvikligt fokus på bevarande snarare än utåtriktad verksamhet. De tydligt uttryckta målen som regeringen formulerade i filmpropositionen om att filmarvet ska vara tillgängligt för allmänheten kommer därmed inte gå att uppnå. Då filmen går att betrakta som vårt kollektiva minne går samhället därmed miste om en unik resurs i sin strävan att förstå varifrån vi kommer och därmed vad vi, som samhälle och demokrati, är på väg.

Genom Cinemateket tillgängliggör vi såväl svensk som internationell filmhistoria till allmänheten, dels genom vår unika analoga utrustning men även den digitala. I den explosion av innehåll som nu finns tillgänglig via digitala strömningsplattformar ökar behovet av kontextualisering och kuraterat innehåll. Kompetensen inom Cinemateket, samt det internationella varumärket ett nationellt Cinematek tillhör, är ett viktigt sätt att nå allmänheten. Cinemateket:skola ger arbetet för barn och unga i skolan ett historiskt sammanhang.

Skolan är också beroende av en fungerande biografstruktur i Sverige för sin filmvisning, och biografen i sin tur är en viktig mötesplats för ett levande samhälle. På biograferna visas inte bara film för betalande publik, där sker också skolbiovisningar och samtal. Sveriges förändrade demografi i kombination med vår geografi gör det svårt för biografer att upprätthålla en fungerande verksamhet när publikunderlaget på sina håll är glest. Filmen har inte samma momssats som annan kulturform och det slår mot biograferna utanför tätorterna, som har mindre möjlighet att höja biljettpriserna. Filminstitutets stöd för dessa biografer är nödvändigt för deras överlevnad, men det behövs kunskap för att kunna dela ut stödet rätt och rättvist. Vår verksamhet har en kompetens om biografstrukturen, publiken och kostnaderna. Utan den kompetensen skulle biografens överlevnad var hotad på många platser utanför tätorterna. Filminstitutets senaste skolbiorapport visar att antalet barn som har tillgång till skolbio under sin skolgång har

sjunkit anmärkningsvärt över en tjugoårsperiod. Bland orsakerna till att skolbio inte arrangeras nämns i enkätsvaren från 2018 – utöver bristande ekonomi – långa avstånd till biografen, brist på engagerad personal och konkurrens med annan kulturverksamhet.

Den nya filmen är en avgörande del för filmarvet, skolbioarbete och filmkunnigheten. Nya filmer läggs till vart efter tiden går, berättelser från olika delar av livet och från olika delar av Sverige. Därmed byggs både filmhistorien och historierna om människan och vårt land. De nya filmerna får stöd av Filminstitutet genom ett gediget arbete av selektering som är omgärdad av kontroll och säkerhet. Utan stödfunktionerna runt den faktiska selekteringen skulle rättssäkerheten bli låg och utan kunskapen om filmberättande och filmskapande skulle selekteringen bli slumpartad.

Kunskapen gör också att vi kan göra särskilda satsningar inom stödverksamheten för att både nå högre kvalitet och en större mångfald. Vi följer omvärlden, vårt eget arbetes effekter och tar fram ny kunskap. Vi ger ut rapporter och analyser. Särskilda satsningar görs regelbundet, riktade mot till exempel kvinnliga manusförfattare för att få fram fler röster till filmen. Vi initierar egna talangsatsningar för att nå berättare i hela landet och vi samarbetar med regionernas talangutveckling. Satsningarna är också del av de strukturinsatser vi gör för att öka jämställdhet och mångfald. I slutändan får vi berättelser som fler av oss som individer kan spegla oss i och lära oss förstå den tid vi lever i. Arbetet med jämställdhet och mångfald är en nödvändighet för att vi ska kunna uppfylla våra filmpolitiska mål, men bidrar också till högre kvalitet på vårt arbete och på filmen. Det stärker också vårt internationella arbete och vi bidrar till utlandsmyndigheternas arbete att nå sina utrikespolitiska mål.

Tar vi bort en del i helheten av verksamheterna på Filminstitutet så påverkar det allt arbete. Och den kompetens som en gång har tagits bort är svår och dyr att bygga upp igen.

I riktlinjerna för budgetåret 2020 avseende statens bidrag till Stiftelsen Svenska Filminstitutet framhålls att om förslag läggs fram som beräknas leda till ökade kostnader för staten bör Filminstitutet redovisa förslag till åtgärder inom den egna verksamheten som leder till motsvarande minskning av kostnaderna. I det här läget är det Filminstitutets bestämda uppfattning att det inte är möjligt att lägga förslag om minskning av kostnaderna utan att ytterligare dra ner på ambitionsnivån inom nuvarande verksamhetsområden.

Stockholm den 1 mars 2020

För Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Anna Serner
VD